

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Návrh metodického doporučení pro splnění kvalifikační zkoušky

Helena Pacnerová ed.

Praha, 2015

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Obsah

Úvod	3
1. Proces hodnocení výsledků zkoušky	3
1.1. Posouzení naplnění vstupních předpokladů žadatele	3
1.2. Posouzení povinných náležitostí žádosti o zkoušku	5
1.3. Posouzení výsledků zkoušky	5
2. Kritéria v hodnocení výsledků zkoušky	7
2.1. Hodnocení písemné části	8
2.2. Hodnocení ústní části	8
3. Informace o výsledku a osvědčení	9

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Úvod

Toto metodické doporučení vzniklo jako součást projektu VYNSPI 2¹. Jeho cílem je poskytnutí informací a návodů, které slouží jako podklad pro hodnocení výsledků kvalifikačních zkoušek v návazném systému dalšího vzdělávání pro pracovníky v primární prevenci rizikového chování ve školství (dále jen „PPRCH“).

Metodické doporučení vychází ze Čtyřúrovňového modelu kvalifikačních stupňů (*Čtyřúrovňový model kvalifikačních stupňů pro pracovníky v primární prevenci rizikového chování ve školství, Charvát, Jurystová, Miovský, 2012*), jehož cílem je přispět k tomu, aby programy primární prevence rizikového chování realizovali profesionálové s dostatečnou odbornou erudicí. V návaznosti na tento model bylo v rámci projektu Vynspi 2 realizováno pilotní ověření posuzování kvalifikačních požadavků pracovníků v PPRCH. Pilotní ověření probíhalo v období 2014 – 2015 (březen) ve čtyřech organizacích, a to White Light I. Ústí nad Labem, P – Centrum Olomouc, Pedagogicko – psychologická poradna Brno a Magdaléna o.p.s. Každá z těchto organizací vytvořila svoji vlastní metodiku, soubor testových otázek a evaluční nástroje testování, realizovala ověření kvalifikačních stupňů a následně vyhodnocovala výsledky ve vztahu k testovým otázkám a hodnotícímu standardu nastavenému v metodice. Metodické doporučení zhodnocuje poznatky a zkušenosti z pilotního ověření a slučuje prvky, které se v rámci pilotního ověření ukázaly být jako efektivní. Návrh metodického doporučení je dále vázán na hodnotící nástroj používaný v rámci pilotáže, tedy *Návrh testových otázek pro všechny profesní úrovně na základě existujícího Čtyřúrovňového modelu vzdělávání preventivních pracovníků ve školství*.

Do pilotního ověření byli zapojeni pedagogičtí a výchovní pracovníci a pracovníci dalších profesí, vstupující v rámci realizace preventivních aktivit do škol a školských zařízení, konkrétně např.: školní metodici prevence, speciální pedagogové, psychologové, hasiči, policisté, zdravotničtí pracovníci, dobrovolníci atd.

1. Proces hodnocení výsledků zkoušky

Kvalifikační zkouška v primární prevenci je určena pracovníkům takových profesí, jejichž součástí je realizace primárně preventivních aktivit v oblasti rizikového chování na školách, nebo osobám, které se na výkon této profese připravují. Mezi tyto profese mohou patřit např. pedagogové, psychologové, sociální pracovníci, policisté, zdravotničtí pracovníci a další.

1.1. Posouzení naplnění vstupních předpokladů žadatele

Žadatel si vybere kvalifikační stupeň, o jehož ověření žádá. Výběr kvalifikačního stupně uskutečňuje na základě posouzení:

¹ Implementace a evaluace minimálního preventivního programu, systémových nástrojů ve vzdělávání a vytvoření sběrného systému v oblasti prevence rizikového chování pro pracovníky škol a školských zařízení na celostátní úrovni; CZ.1.07/1.1.00/53.0017

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- a) Úrovně preventivních aktivit, které v rámci profese vykonává/bude vykonávat**
b) Vstupních předpokladů (viz Tab. 1).

Autorizovaná osoba dále na základě žádosti žadatele posuzuje naplnění vstupních předpokladů a ověřuje správnost zařazení žádosti do daného kvalifikačního stupně.

Žadatel se může hlásit o ověření kteréhokoli stupně kvalifikace za podmínky, že splňuje vstupní předpoklady, kterými jsou **dosažené vzdělání, další vzdělávání a praxe**. Ověření o naplnění vstupních předpokladů zasílá žadatel společně s žádostí. Autorizující osoba podá žadateli do 21 dnů potvrzení o registraci. V případě, že žadatel nenaplnuje vstupní předpoklady, oznámí autorizující osoba žadateli do 21 dnů od podání žádosti výsledky vstupního hodnocení. Následující tabulka uvádí specifikaci vstupních předpokladů pro jednotlivé stupně kvalifikace.

Tab. 1: Vstupní předpoklady pro kvalifikační stupně (dále jako SK)

SK	DOSAZENÉ VZDĚLÁNÍ	DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ		PRAXE	podíl
		Kurzy v PP (počet hodin)	Z toho sebezkušenosti ³ (počet hodin)		
1.	Dokončené středoškolské vzdělání s maturitou	40	8		Není požadováno
2.	Dokončené VŠ bakalářské studium, které je obsahem zaměřeno na práci s lidmi	80	24		Není požadováno
3.	Dokončené VŠ magisterské studium, které je svým obsahem zaměřeno na práci s lidmi	200	64		min. 2 roky v PP na 1. a 2. úrovni
4.	Dokončené VŠ magisterské studium, které je svým obsahem zaměřeno na práci s lidmi	296	96		min. 5 let v PP ve školství nebo v organizování PP aktivit

² V pilotáži bylo zjištěno, že podíl sebezkušenosti není v popisu vzdělávacího programu ani v certifikátu často uveden. Pro tyto účely lze tedy určit podíl sebezkušenosti odhadem frekventanta. V pilotním ověření se ukázalo, že hodiny splněné sebezkušenosti byly obtížně hodnotitelnou složkou vzdělávacích programů (vzhledem k výše uvedenému) a také obtížně naplnitelnou podmínkou ze strany frekventantů. Pro zavádějící období tedy doporučujeme, aby uvedený podíl sebezkušenosti byl doporučenou avšak ne závaznou součástí.

³ Sebezkušenost: jde o pojem používaný zejména ve vzdělávání pro pomáhající profese. Cílem sebezkušenostního vzdělávání (někdy též zážitkového) je rozvoj sebepoznání, získávání náhledu na vlastní motivaci pro práci, zvyšování vědomí sebe a svého ukotvení v sociálních vztazích atp. Sebezkušenost tedy v tomto modelu nezaměňujeme za běžně užívanou interaktivní formu předávání jiných specifických znalostí a dovedností například formou her a skupinových technik v rámci hodin věnovaných minoritám atp. Sebezkušenostní kurz by měl vést lektor se sebezkušenostním výcvikem.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1.2. Posouzení povinných náležitostí žádosti o zkoušku

Žadatel o ověření kvalifikace se **registruje se svojí žádostí u kterékoli autorizované osoby, která má od autorizujícího orgánu k ověřování těchto kvalifikací akreditaci**. Součástí registrace je také přiložení **kopíí/ověřených kopíí/scanů dokladů** o absolvovaném vzdělání, absolvovaném dalším vzdělávání a praxi. Formu a rozsah příloh určuje autorizovaná osoba.

Údaje vyplněné žadatelem v registračním formuláři a přiložené doklady slouží autorizované osobě k:

- a) **posouzení naplnění formálních náležitostí žádosti**
- b) **k posouzení naplnění vstupních předpokladů**
- c) **k ověření správnosti zařazení žadatele do daného kvalifikačního stupně.**

Autorizovaná osoba zašle žadateli do 21 dnů od doručení žádosti pozvánku ke zkoušce a kopii pozvánky zašle také Autorizujícímu orgánu (MŠMT). Pokud žádost nenaplnuje některý z výše uvedených požadavků, zašle autorizující osoba do 21 dnů od doručení přihlášky informaci o výsledku vyhodnocení žádosti s doporučením pro řešení.

1.3. Posouzení výsledků zkoušky

Naplnění kvalifikačních požadavků pro jednotlivé úrovně pracovníků v primární prevenci bude formálně posuzováno prostřednictvím kvalifikačních zkoušek, které jsou pro každou úroveň rozdílně obtížné. Jednotlivé vyšší úrovně vycházejí z předchozích nižších, které v sobě integrují.

Forma a obsah kvalifikačních zkoušek jsou diferencovány pro jednotlivé úrovně obtížnosti. Rozdíl mezi úrovněmi spočívá v tematickém zaměření i rozsahu/hloubce zkoušek.

Kvalifikační standard se pro každou úroveň vždy skládá z kvalifikačních kritérií v oblasti **znalostí, dovedností a způsobilosti**. Následující tabulka uvádí doporučené stěžejní metody a formy ověřování pro každou z těchto oblastí.

Tab. 2: Doporučená forma zkoušky

Oblast	Doporučené primární metody	Doporučená primární forma
znalosti	písemný test; ústní ověření znalostí	písemná
dovednosti	popis řešení /demonstrace na modelové situaci;	ústní/praktická
způsobilosti	popis řešení /demonstrace na modelové situaci; případně kazuistika; písemná práce	ústní/praktická

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zkouška se vždy skládá z následujících částí:

- a) **Písemný test**
- b) **Ústní zkouška**

Ad a) Písemný test

Po potvrzení o registraci autorizovanou osobou obdrží žadatel **pozvánku k realizaci zkoušky** s uvedením formátu zkoušky, místa a termínů. Písemný test je možné realizovat na místě nebo online.

U obou forem písemného testování pak **obsah testu** tvoří titulní strana s hlavičkou organizace, označením úrovně obtížnosti testu (1 až 4), kolonky s místem pro jméno a příjmení účastníka zkoušky, datum ověřování, základní informace pro zkoušené o průběhu a pravidlech zpracování testu a testové otázky.

Doporučený čas pro trvání písemné zkoušky se pohybuje v limitu **40 – 60 min.** Čas určený k vyplnění testu určuje autorizovaná osoba a zaručí jeho dodržování.

Proto, aby účastník postoupil k ústní zkoušce, musí být jeho úspěšnost v písemném testu **vyšší než 60 %**. Do 7 dnů od ukončení vyplňování online testu žadatelem zašle autorizovaná osoba žadateli výsledek z písemného ověření, a pokud uchazeč splnil kritéria na 60 % a výše, obdrží **zároveň pozvánku k ústnímu ověření**. Průběh a výsledek zkoušky je zaznamenán do příslušného protokolu o zkoušce.

- **Doporučená pravidla pro online testování**

Při realizaci písemného testu online obdrží žadatel společně s potvrzením o registraci také přístupové údaje k systému online ověřování kvalifikace. Uchazeč potvrdí automaticky generovanou zprávu, že test obdržel. Možnost vyplnění testu je limitována určeným časovým obdobím, ve kterém jsou přístupové údaje aktivní. Systém online testování by po zadání přihlašovacích údajů měl mít pro vyplňování testu časově omezený přístup (dle rozsahu testu zvolený autorizovanou osobou) a limitovaný počet přihlášení se do systému. Po vyčerpání časové dotace na test a počtu vstupů se možnost vyplňování uzavře a systém odešle informaci o ukončení vyplňování na adresu zkoušející organizace.

- **Doporučená pravidla pro písemný test na místě**

Při potvrzení registrace autorizovanou osobou obdrží žadatel pozvánku k realizaci písemné zkoušky s uvedením místa a termínu.

V testovací místnosti administrátor testu (tj. pověřená osoba) zkontroluje totožnost každého uchazeče pomocí průkazu totožnosti. Uchazeči dostanou zavřené sešity s testovacími otázkami a záznamové archy, na nichž vyplní hlavičku. Každý účastník sedí sám, na stole se před začátkem testu nachází pouze psací potřeby a samotný test. Publikace ani jiné pomůcky nejsou k testování třeba.

Administrátor vysvětlí způsob označování správných odpovědí a způsob případné opravy. Administrátor zdůrazní, že pro každou otázku existuje jen jedna správná odpověď. Je žádoucí, aby uchazeči zaznamenávali své odpovědi pouze do záznamových archů a do sešitů s otázkami nic nepsali. Administrátor dá před zahájením testu prostor k zodpovězení případných otázek, nesmí však prozradit

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

žádné informace o obsahu testu a správných odpovědích. V průběhu testování je zakázáno s kýmkoli hovořit. Potřebuje-li uchazeč po započítí písemného testu položit administrátorovi nějakou otázku, učiní tak nahlas, tak aby otázku i odpověď slyšeli všichni zúčastnění.

Na pokyn administrátora uchazeči otevřou sešity s testovacími otázkami a začnou pracovat.

Pokud je účastník s testem hotov ještě před uplynutím časové dotace, vyčká na místě do skončení testování. Člen zkušební komise od něj test vybere a zkontroluje, zda účastník vše vyplnil. Poté může účastník místnost opustit a vyčkat na ústní část zkoušky. Po uplynutí časového limitu administrátor ohlásí konec testu a záznamové archy a testovací sešity vybere.

Ad b) Ústní zkouška

K ústní zkoušce přistupuje žadatel, který úspěšně naplnil vstupní předpoklady a v písemném testu měl 60% ní a vyšší úspěšnost. Společně s výsledkem z písemného testu zašle uchazeči autorizovaná osoba **pozvánku k ústnímu ověření**, která obsahuje datum, místo konání, předpokládaný čas trvání, další podmínky.

Ústní zkouška může být realizována **individuální formou nebo formou kolokvia**. Podobu realizace specifikuje autorizovaná osoba. Obsahem ústní zkoušky může být ověřování znalostí, práce s modelovou situací, demonstrace, práce s kazuistikou nebo obhajoba písemné práce. Akcent je při ústní zkoušce kladen na ověření dovedností a způsobilostí.

Uchazeč je povinen se v určený termín dostavit na uvedené místo konání testování. Uchazeč se nahlásí na registračním místě 15 minut před časem zahájení zkoušky. Svou účast potvrdí podpisem na prezenční listině, poté se v určený čas odebere do testovací místnosti.

U zkušební komise si účastníci postupně vylosují určený počet otázek, které jsou prezentovány textem dolů tak, aby si je účastníci nemohli přečíst.

Autorizovaná osoba určí potřebný časový limit na vypracování přípravy na otázku. Po uběhnutí časového limitu je uchazeč vyzván zkoušejícím, aby přednesl nebo předvedl komisi odpověď na jím vylosovanou otázku.

Průběh a výsledek zkoušky je zaznamenán do příslušného protokolu o zkoušce a protokol podepsán zkoušejícím, resp. všemi členy zkušební komise.

2. Kritéria hodnocení výsledků zkoušky

Zkouška je hodnocena v rámci písemného testu a ústního ověřování. Naplnění vstupních předpokladů není součástí výsledného hodnocení, ale podmínkou pro vstup do ověřování kvalifikace.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2.1. Hodnocení písemné části

Záznamové archy budou vyhodnoceny dle šablony administrátory. Za každou správnou odpověď se uděluje jeden bod. Za špatné odpovědi se body neodečítají.

Pokud je součástí testu otevřená otázka, stanoví autorizovaná osoba kritéria hodnocení odpovědí na otevřenou otázku a maximální počet získaných bodů pro tuto otázku. Na závěr hodnocení jsou body sečteny a je určena procentuální úspěšnost uchazeče. Na základě baterie testových otázek pilotně ověřených v rámci projektu Vynpsi 2⁴ navrhujeme, aby nepodkročitelné minimum úspěšnosti bylo 60 %. Hodnotící komise tedy uděluje dva možné výsledky k písemné části a to:

- a) **vyhověl:** úspěšnost uchazeče musí být vyšší než 60 %
- b) **nevyhověl:** úspěšnost uchazeče je nižší než 60 %.

2.2. Hodnocení ústní části

Při ústním ověřování bude komise hodnotit naplnění kritérií určených kvalifikačním standardem pro danou kvalifikační úroveň. Autorizovaná osoba si pro průběžné hodnocení dílčích kritérií může stanovit kvalitativní škálu např. škálu třístupňovou: splňuje – částečně splňuje – nesplňuje.

Při hodnocení kvalifikačních kritérií hodnocených v průběhu ústního ověřování pak hodnotící komise sleduje následující průřezová kritéria:

- účastník zná klíčové pojmy,
- orientuje se v problematice,
- vhodně používá tzv. měkké dovednosti
- dokáže uplatnit mezioborové znalosti a efektivně je aplikovat v praxi.

Uchazeč bude o výsledku svého testu zpraven nejpozději do pěti pracovních dní po zkoušce.

Výsledek jednotlivých částí ověřování je zcela nezávislý na ostatních částech zkoušky, tudíž vysoké skóre v jedné části nemůže kompenzovat neúspěch v jiné části zkoušky. Na základě baterie testových otázek pilotně ověřených v rámci projektu Vynpsi 2⁵ navrhujeme, aby nepodkročitelné minimum úspěšnosti bylo 60 %. **Minimum úspěšnosti pro ústní i písemnou část zkoušky by proto nemělo být nižší než 60 %.**

Průběh a výsledek zkoušky je zaznamenán do příslušného protokolu o zkoušce a protokol podepsán zkoušejícím, resp. všemi členy zkušební komise.

⁴ *Návrh testových otázek pro všechny profesní úrovně na základě existujícího Čtyřúrovňového modelu vzdělávání preventivních pracovníků ve školství.*

⁵ *Návrh testových otázek pro všechny profesní úrovně na základě existujícího Čtyřúrovňového modelu vzdělávání preventivních pracovníků ve školství.*

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

3. Informace o výsledku a osvědčení

Uchazeč obdrží nejpozději do 5 dnů od uskutečnění poslední části zkoušky celkové vyrozumění o výsledku. Součástí vyrozumění o výsledku by měly být informace o úspěšnosti žadatele v jednotlivých částech zkoušky. V případě úspěšného absolvování zkoušky obdrží uchazeč také certifikát o úspěšném absolvování ověření kvalifikace.

Tab. 3: Příklad celkového vyhodnocení určeného pro uchazeče

I. VYHODNOCENÍ VSTUPNÍCH KRITÉRIÍ	
Dosažené vzdělání	Splnil/nesplnil
Počet hodin dalšího vzdělávání	Splnil/nesplnil
Podíl sebezkušenosti	Splnil/částečně splnil/nesplnil
Praxe v oboru	Splnil/nesplnil/nebylo hodnoceno
Uchazeč postupuje do další části ověřování	Uchazeč splnil/nesplnil vstupní kritéria a postupuje/nepostupuje do další části ověřování
II. HODNOCENÍ PÍSEMNÉ ZKOUŠKY	
Počet získaných bodů /maximum možných získaných bodů/ procentuální úspěšnost	
Výsledné hodnocení PZ	Uchazeč v písemné zkoušce vyhověl/nehověl a postupuje/nepostupuje do další části ověřování
III. HODNOCENÍ ÚSTNÍ ZKOUŠKY	
Průřezová kritéria	Počet získaných bodů /maximum možných získaných bodů/ procentuální úspěšnost
Znalost klíčových pojmů	
Vhodné použití tzv. měkkých dovedností	
Orientace v problematice	
Uplatnění mezioborových znalostí a jejich efektivní aplikace v praxi.	
Výsledné hodnocení ÚZ (průměr z hodnocení průřezových kritérií)	Uchazeč v ústní zkoušce vyhověl/nehověl
CELKOVÉ VYHODNOCENÍ	VYHOVĚL/NEVYHOVĚL

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Součástí certifikátu by mělo být:

- Jméno uchazeče a identifikační údaje
- Název a adresa autorizační osoby a údaje o akreditaci od autorizujícího orgánu
- Název a adresa autorizujícího orgánu
- Číslo certifikátu
- Výsledek ověření kvalifikace